

Милан Брдар

SOLUS SIVE COMMUNIS

Кантова актуелност, питање
утемељења знања и апорија
просвећивања

Институт друштвених
наука, Београд

ИП КАИРОС доо
Сремски Карловци

• 2017 •

За издаваче:

Горан Башић
Ђорђе Косијер

Рецензенти:

Prof. АЛЕКСАНДАР
ЈОКИЋ, PhD
Dpt. of Philosophy
Portland State
University
Portland, USA

Prof. J. ANGELO
CORLETT, PhD
Dpt. of Philosophy
San Diego State
University, San
Diego, USA

Проф. ВЛАДИМИР
МИЛИСАВЉЕВИЋ, PhD
виши н. сарадник
Институ друштвених
наука, Београд

Лектура:

Ђорђе Савић

Дизајн корица и
коректура текста:
Студио Кокар

Ова књига резултат је рада на пројекту 179039 Института друштвених наука, Београд, у оквиру теме „Значај просветитељског наслеђа после пропасти социјализма (у условима империјалног глобализма)“. Пројекат у периоду од 2010-2017. материјално подржава Министарство науке и просвете Републике Србије.

© Милан Брдар

Ова књига се не може копирати и умножавати, у целини или у деловима, без писмене сагласности аутора и издавача, изузев у кратким наводима приликом цитирања у књигама и часописима.

Штампање књиге је материјалном подршком омогућило Министарство науке Републике Србије

САДРЖАЈ:

ПРЕДГОВОР	9
Увод: два проблемска склопа	13
Глава прва	
ДЕКАРТ-КАНТ: ОД ЈА МИСЛИМ КА ЈА ЗНАМ, ИЛИ ПИТАЊЕ МЕТОДЕ	21
Полазно тумачење појма субјекта	24
Семиотички статус трансценденталне аперцепције	27
Немогућност синтезе у Аналитици	33
Три врсте синтезе	36
Субјективна синтеза (1) и њено превладавање	37
Пропозитивна синтеза (2): услови могућности	38
Трећа синтеза?	43
Глава друга	
ШЕМА ИЛИ ПАРАДИГМА: МЕСТО И ФУНКЦИЈА	47
Метафора искуства	47
Шема као принцип интерпретације предмета искуства	48
Истина и привид	55
Место и значај аналогije	58
Шема механизма и шематизовање	59
О пореклу шеме, односно парадигме	60
Глава трећа	
О АРХИТЕКТЕНИЦИ РАЗУМА И УМА	69
Комплементарност у процедури критике	69
Два нивоа става Ја мислим: питање истине и питање оправдања	70
Две шеме и два нивоа сазнања	72
Комплементарност разума и ума	75
Платон-Аристотел и Кант: природа и сврха дијалектике	79
А шта је с Хегелом?	82
Закључак критике: однос дијалектике и херменеутике	85

Глава четврта	
ПРАВДА, ПРИРОДА, ПРАВО, И ИСТИНА: КА ЗАЈЕДНИЦИ ИНТЕРСУБЈЕКТИВНОСТИ	89
Корак ка интерсубјективности.....	90
Трећа синтеза интерсубјективности.....	92
Дијалогска структура аперцепције	93
Синтеза заједнице споразумевања	96
О метајезичкој конституцији заједнице	98
Постоји ли код Канта принцип кооперације?.....	102
О могућности трансформације трансценденталне филозофије	105
Глава пета	
ПРЕОКРЕТ У ПЕРСПЕКТИВИ УТЕМЕЉЕЊА	111
Грађанска и научна заједница.....	113
Институција ума: право пре истине и етика пре логике	117
Шема нужности и шема слободе: улоге и односи.....	120
Разлика између природне и друштвене науке.....	122
Глава шеста	
МЕХАНИЗАЦИЈА И РАЦИОНАЛИЗАМ: О ПОРЕКЛУ ПОЗИТИВИЗМА И ЊЕГОВОЈ КРИТИЦИ.....	127
Бог, природа природе и значај субјекта.....	127
Услови могућности разумевања природе: два појма и механичка редукција	129
Механизација природе и телеологија ума.....	133
Смисао модерне науке изведен на основу карактера шеме	136
Глава седма	
БОГ, СВЕТ И ДУША	141
Разумевање природе: регулативни	142
принцип као конститутиван.....	142
Смисао регулатива: вера у функцији знања.....	147
vs знање у функцији вере	147
Проблем душе: човек или андроид	149
Априорност признања: „вео незнања“	153
и праведност.....	153
А шта је са шемом тумачења?	162
Глава осма	
ДИСЦИПЛИНА УМА, РЕГУЛАТИВНЕ ИДЕЈЕ И ПЕДАГОГИЈА РАЗУМА	167
Решавање антиномија ума.....	167

Децизионизам и рационалност	169
Педагогија ума и његово судиште као медијум критике	171
Ослобађање дијалектике од улоге слушкиње система	174
Глава девета	
КАНТОВ КОПЕРНИКАНСКИ ОКРЕТ И ЊЕГОВЕ ПОСЛЕДИЦЕ	177
Двоструки окрет и његове последице.....	178
Осврт на Кантову филозофију морала: смисао формализма	179
Пико, антропопразнина и хуманизам.....	183
Смисао и домети етичког формализма	185
Додатак: poiesis, praxis и theoria	200
Глава десета	
ТРАНСФОРМАЦИЈА ТРАНСЦЕНДЕНЦИЈЕ: ОКРЕТ ОД БОГА КА ЧОВЕКУ КАО КОНТЕКСТ КАНТОВОГ ОКРЕТА.....	205
Позитивизам, границе науке и хуманизам	209
А шта наука има о пореклу обоготвореног Човека: да је постао од мајмуна?	214
Антисцијентистички бунт: или окрет од андроида ка човеку	226
Антропоцентрични окрет и његови исходи: накнадни критички коментар	228
Глава једанаеста	
ТИПОВИ АУТОРИТЕТА, ЗНАЊА И ТИПОВИ УТЕМЕЉЕЊА.....	237
Типови утемељења и њихове заједничке димензије	239
Од неба ка земљи	241
Модерно лицемерје око ауторитета.....	244
Ниво научне школе: од логичке грешке до теорије (или логоса) развоја науке	246
Резиме Кантовог достигнућа.....	253
Закључак	258
Глава дванаеста	
СУМРАК ИДОЛА ИЗ ТЕЖЊЕ КА ИЗВЕСНОСТИ	261
Глава тринаеста	
КАНТ КАО УСАМЉЕНИ ПЕДАГОГ ОДРАСЛИХ	265
Специфична и крајња вредност	

Кантовог темељења.....	266
Закључак	269
Глава четрнаеста	
ТРАНСФОРМАЦИЈА МЕТАФИЗИКЕ: ЗАШТО ЈЕ МОДЕРНА	
МЕТАФИЗИКА ТЕХНОЛОШКА (ИЛИ ТЕХНОЛОГИЈА	
МЕТАФИЗИЧКА)	283
Нови трансцендентал друштвеног света.....	297
Помирење Канта и Хегела из	
перспективе технометафизике.....	298
Глава петнаеста	
ИСТИНА И СЛОБОДА, ТЕХНИКА И СУДБИНА.....	305
Први учинак окрета или о суштини истине	305
Хоризонт смисла као услов	
могућности истине.....	306
Слобода и истина	308
Техника као теорија.....	311
Нацрт (Entwurf/Grundriß) природе	
као априорна шема или парадигма	316
Шта је Ge-stell?	323
О пореклу нацрта и Ge-stella и пореклу	
позитивизма	327
Глава шеснаеста	
ТЕХНИКА КАО ИНСТРУМЕНТАЛНО	
ОТКРИВАЊЕ БИВСТВУЈУЋЕГ	337
Техника као теорија и њене варијације	337
Микеланђело или разлика древне	
и модерне технике	341
Објект и грађа	346
Глава седамнаеста	
ТЕХНОЛОГИЈА КАО НОВА МЕТАФИЗИКА СВЕТА.....	353
Техника као реализовано јединство	
двеју метафизика	353
Хајдегер и Хегел: савезништво и супротност.....	359
Finale Technologiae	363
БИБЛИОГРАФИЈА	365
ИНДЕКС ПОЈМОВА И ИМЕНА	379